

RADNIČNÉ NOVINY

MESTA BANSKÁ BYSTRICA

06

Ročník XX.
jún
2026

BANSKOBYSTRICKÉ SÍDLISKÁ ČAKÁ VEĽKÁ PREMENA

Strana 4 - 5

INVESTÍCIE

Mesto investovalo do lokality Poľná v Radvani takmer pol milióna eur.

Strana 7

INFORMUJEME

Plánovaný most v Kremničke získal kľúčové povolenie na výstavbu.

Strana 8

ŠPORT

Hokejbalové majstrovstvá sveta prinesú do Banskej Bystrice špičkový mládežnícky šport.

Strana 15

Banícka minulosť sa vrátila do ulíc mesta

Posledný májový víkend sa Banská Bystrica vrátila ku koreňom svojej bohatej baníckej histórie. V dňoch 22. až 24. mája 2026 mesto hostilo 18. stretnutie banských miest a obcí Slovenska, ktoré sa uskutočnilo pri príležitosti 500. výročia baníckeho povstania. Do organizácie podujatia sa spojili Banská Bystrica, Špania Dolina a Staré Hory, pričom hlavný program sa odohral v sobotu 23. mája priamo v centre krajského mesta.

Návštevníci mali počas celého dňa možnosť zažiť atmosféru, ktorá pripomínala časy, keď bolo baníctvo neoddeliteľnou súčasťou života regiónu. Najväčšiu pozornosť pútal slávnostný banícky sprievod, ktorý sa stal skutočnou ozdobou podujatia. Takmer šesťsto účastníkov z domáciach aj zahraničných baníckych a hutníckych spolkov, miest a obcí prešlo ulicami mesta v historických uniformách, so zástavami, hudbou a baníckymi symbolmi. Sprievod prilákal do centra množstvo ľudí, ktorí lemovali jeho trasu a vytvárali výnimočnú kulisu pre jedno z najväčších podujatí svojho druhu na Slovensku.

Počas programu si účastníci pripomenuli aj dramatické udalosti baníckeho povstania

Členovia spolkov sa predstavili v tradíčných uniformách

Foto: N. Kullovský

atmosféru, ktorá oslovila všetky generácie a ukázala, že banícke dedičstvo nie je len súčasťou minulosti, ale stále živou súčasťou našej identity.

Banská Bystrica patrí medzi mestá, ktorých rozvoj bol s baníctvom úzko spätý. Pred viac ako piatimi storočiami tu vznikla Thurzo-Fuggerovská spoločnosť, jeden z najvýznamnejších banských podnikov svojej doby, ktorý preslávil mesto ďaleko za hranicami regiónu. Práve preto malo stretnutie banských miest a obcí v Banskej Bystrici mimoriadny význam. Pripomenulo nielen bohatstvo

ukryté pod zemou, ale predovšetkým príbehy ľudí, ktorí svojou odvahou, vytrvalosťou a tvrdou prácou formovali podobu nášho regiónu.

B. Károlyová

Súčasťou stretnutia bola aj ekumenická bohoslužba

Foto: N. Kullovský

z roku 1525, ktoré patrí medzi významné míľniky našich dejín. Súčasťou stretnutia bola ekumenická bohoslužba, odovzdávanie ocenení, slávnostné ceremoniály aj prezentácia vzácných baníckych insígnií. V historickom centre mesta sa stretli ľudia, ktorých spája úcta k práci generácií baníkov, hutníkov a ďalších profesií, ktoré stáli pri rozvoji stredoslovenských banských miest.

Bohatý program pokračoval aj na Námestí Štefana Moysesu, kde nechýbali hudobné a folklórne vystúpenia, prezentácie baníckych tradícií, výstava historickej techniky či aktivity pre deti. Práve spojenie histórie, kultúry a komunitného života vytvorilo

Podujatie vzdalo hold baníckej tradícii

Foto: N. Kullovský

Gratulujeme výhercom a súťažíme ďalej

V poslednom čísle Radničných novín ste mali možnosť zapojiť sa do súťaže o zaujímavé ceny. Stačilo odpovedať na súťažnú otázku: Na akej ulici sa nachádza banskobystričský mestský park? Správna odpoveď bola na Tajovského ulici. Výhercami sú **pani Ivona Rončáková** a **pani Lucia Vrabcová**.

Teší nás veľký čitateľský záujem o súťaže v Radničných novinách a srdečne gratulujeme výhercom. Ceny si môžu vyzdvihnúť na mestskom úrade (prihláste sa v Klientskom centre). V súťažení pokračujeme a opäť hráme o balíček prezentačných predmetov mesta Banská Bystrica. Tento mesiac sa pýtame: **Ako sa volajú projekty obnovy sídliskových priestorov v Banskej Bystrici zamerané na zelenú a modrú infraštruktúru?**

- A) Ekologické sídliská
- B) Zázitkové sídliská
- C) Zelené sídliská

Odpovede nám môžete poslať do 6. júla 2026 na adresu Mesto Banská Bystrica, Radničné noviny, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica alebo na e-mail sutaz.radnicnenoviny@banskabystrica.sk, predmet správy: súťaž. Mená víťazov zverejníme v májovom vydaní Radničných novín.

red.

Otázka pre čitateľov

Informácie z mestského úradu

Podujatie písalo svoj tretí ročník

01. Deň otvorených dverí priblížil život v zariadeniach sociálnych služieb verejnosti

Už tretí ročník Dňa otvorených dverí v zariadeniach sociálnych služieb v Banskej Bystrici potvrdil, že o túto tému je medzi verejnosťou záujem. Počas dvoch dní navštívilo zapojené mestské aj súkromné zariadenia množstvo návštevníkov, ktorí mali možnosť nahliadnúť do ich priestorov, zoznámiť sa s poskytovanými službami a stretnúť sa s klientmi aj zamestnancami. Podujatie prispelo k lepšiemu porozumeniu fungovania sociálnych služieb a zároveň vytvorilo priestor na otvorenú diskusiu o témach, ktoré sa dotýkajú mnohých rodín. Určené bolo najmä pre príbuzných a blízkych ľudí, ktorí zvažujú využitie sociálnej služby pre svojho rodinného príslušníka alebo sa o neho už starajú.

Návštevníci si mohli pozrieť každodenné aktivity klientov, zoznámiť sa s prostredím zariadení a získať odpovede na otázky, ktoré im môžu pomôcť pri rozhodovaní. Spoločná iniciatíva verejných a súkromných poskytovateľov sociálnych služieb opäť ukázala, že vzájomná spolupráca pomáha odbúravať predsudky a približovať dôležitú oblasť života v meste širšej verejnosti.

02. Zmena úradných hodín Klientskeho centra a matriky počas leta

Klientske centrum, Matričný úrad a ohlasovňa pobytu Mestského úradu v Banskej Bystrici budú v počas letných mesiacov, od 1. júla do 31. augusta, úradovať v zmenených otváracích hodinách. Klientske centrum bude verejnosti k dispozícii v pondelky, utorky a štvrtky od 7:30 do 15:30 hod., v stredu od 7:30 do 16:00 hod. a v piatky od 7:30 do 15:00 hod. Matričný úrad bude fungovať počas pondel-

kov a utorkov od 7:30 do 15:30 hod., v stredu od 7:30 do 16:00 hod. a v piatok od 7:30 do 15:00 hod. Štvrtky budú na Matričnom úrade nestránkové.

03. Hľadáme opatrovatel'ky a opatrovatel'ov v teréne

Mesto Banská Bystrica hľadá do svojho tímu nové opatrovatel'ky a opatrovatel'ov v teréne pre Agentúru sociálnych služieb. Od uchádzačov sa vyžaduje absolvovaný akreditovaný opatrovateľský kurz v rozsahu najmenej 220 hodín alebo úplné stredné odborné vzdelanie so zameraním na opatrovanie či poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Nástup je možný ihneď, prípadne dohodou.

Žiadosť o prijatie do pracovného pomeru, profesijný životopis a súhlas so spracovaním osobných údajov je potrebné doručiť najneskôr do 26. júna 2026 na adresu Mesto Banská Bystrica, Oddelenie riadenia ľudských zdrojov, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica. Bližšie informácie poskytnie Mgr. Denisa Lapšanská na e-mailovej adrese denisa.lapsanska@banskabystrica.sk alebo na telefónnom čísle 048/433 01 21.

Na ihriskách pribúdajú ochranné siete

04. ZAaRES pokračuje v osádzaní ochranných sietí na ihriskách

Jednou z činností pracovníkov Záhradníckych a rekreačných služieb (ZAaRES) je aj údržba a výmena oplatení na športových ihriskách. V minulosti sa takéto oplatenia často realizovali z rôznych druhov zvarovaných dielcov či pletiva. Prax však ukázala, že tie sa na tento účel nehodia, pretože už pri menšom poškodení z nich môžu vytrčať drôty.

Preto v posledných rokoch pri poškodení starého oplatenia pracovníci ZAaRES-u osádzajú na ihriská ochranné siete. Ich výhodou je jednoduchšia montáž, vyššia životnosť a aj pri menšom poškodení siete nikoho neohrozujú.

INFORMÁCIE Z MESTSKÉHO ÚRADU

JÚN 2026

Počas mája došlo k výmene oplatenia na asfaltových ihriskách na Starohorskej a Strážovskej ulici. V priebehu leta nové siete pribudnú aj na Magurskej a Rudohorskej ulici. Súbežne sa priebežne udržiavajú už skôr osadené siete, naposledy to bolo v Rakytovciach alebo na Pršianskej terase.

Vláčik bude premávať celú letnú sezónu

05. Turistický vláčik opäť premáva

Obľúbený turistický vláčik Neusohl Express započal sezónu. V júni premáva len cez víkendy, no počas letných prázdnin, v júli a auguste, vás na vyhládkovú jazdu zoberie aj počas pracovných dní. Neusohl Express ponúka návštevníkom aj domácim možnosť spoznať historické centrum a jeho okolie z okna vláčika. Okruh mestom sa začína a končí pri Hodinovej veži na Námestí SNP a trvá približne 30 minút. Lístky si môžete kúpiť priamo vo vláčiku, stačí nasadnúť a počkať na sprievodcu. Okrem tradičnej jazdy historickým centrom bude cez letné prázdniny pripravených aj niekoľko špeciálnych jazd. Počas júna septembra premáva vláčik cez víkendy o 10:00, 11:00, 12:00, 13:00, 15:00, 16:00, 17:00 a 18:00 hod. V júli a v auguste premáva vláčik v týchto istých časoch cez pracovné dni. Na soboty a nedele počas prázdnin budú pripravené tradičné okruhy aj špeciálne jazdy, viac informácií bude zverejnených už čoskoro.

06. Na Petermanovej veži sa realizovali reštaurátorské práce

Mesto Banská Bystrica ukončilo reštaurátorské práce na Petermanovej veži, ktoré boli potrebné po poškodení rímsy v okolí hodín. Odborníci počas obnovy odstránili poškodené časti a opravili aj narušený roh na zadnej strane veže, ktorý bol identifikovaný pri obhliadke objektu. Práce prebiehali pod dohľadom kompetentných odborníkov a ich celková hodnota dosiahla približne 22 600 eur. Obnova prispela k zachovaniu technického stavu a historickej hodnoty jednej z dominant mesta a zároveň zvýšila bezpečnosť návštevníkov i okolia veže.

stranu redakčne zostavila B. Károlyová

Banskobystrické sídliská čaká veľká premena

Priestory v bezprostrednej blízkosti našich domovov zohrávajú dôležitú úlohu v kvalite každodenného života. Banská Bystrica preto realizuje sériu projektov komplexnej obnovy niekoľkých lokalít, ktoré prinesú viac zelene, nové chodníky, lepšie hospodárenie s dažďovou vodou a kvalitnejšie prostredie pre oddych, stretávanie sa či pohyb.

Mestské sídliská dnes čelia viacerým výzvam, od prehrievania počas letných mesiacov až po nedostatok plôch, ktoré by prirodzene slúžili obyvateľom všetkých vekových kategórií. Práve preto mesto postupne pripravuje projekty obnovy vybraných lokalít, ktoré stavajú na princípoch zelenej a modrej infraštruktúry.

Ich cieľom je vytvoriť odolnejšie, príjemnejšie a funkčnejšie prostredie, ktoré bude lepšie reagovať na dôsledky klimatických zmien a zároveň ponúkne viac možností na oddych, susedské stretnutia či aktívne trávenie voľného času. Návrhy vznikali v konzultácii s obyvateľmi, ktorí svoje podnety

a potreby predstavili počas participatívneho procesu. Pozrite si prehľad pripravovaných projektov Zelených sídlisk. Pri každej lokalite prinášame informácie o navrhovaných úpravách, plánovaných opatreniach aj aktuálnom stave prípravy.

Magurská - Krivánska - Jelšov ý háj ik

V Sásovej už odštartovali prípravné práce, boli zrealizované nevyhnutné výrub y a ošetrovanie drevín a tiež začaté verejné obstarávanie na zhotoviteľa. Výsledkom projektu bude komplexná revitalizácia vnútroblokov a verejných priestorov, ktoré zahŕňajú Magurskú, Krivánsku

a Jelšov ý háj ik. Obyvatelia sa môžu tešiť na rekonštrukciu chodníkov a schodísk, nové detské ihriská, športoviská, oddychové zóny, moderné osvetlenie a nový mobiliár. Pribudnú tiež nové pešie prepojenia vrátane bezbariérového chodníka pre peších a cyklistov, ktorý spojí Rudohorskú s Kráľovohoľskou ulicou. V Jelšov om háj iku sa obnovia chodníky, mostíky a prijímú sa opatrenia na lepšie zadržiavanie vody a ochranu miestnej prírody. Súčasťou projektu je aj obnova hokejbalového ihriska, nové workoutové prvky, fitness zóna pre seniorov, multifunkčné ihrisko a množstvo detských hracích prvkov ako šmýkačky v teréne, plocha na celoročné sánkovan ie či prírodné hracie prvky v Jelšov om háj iku. Ako pri každom projekte v rámci Zelených sídlisk, aj v tejto lokalite sa kladie veľký dôraz na zeleň. Vysadených bude 127 stromov, stovky krov a trvaliek, pribudnú aleje, kvitnúce lúky, nové záhony a množstvo cibulovín.

Mládežnícka - Družby - Okružná

Ďalší zo série ambiciózn ych projektov sa realizuje na Fončorde. Architektonický návrh počít a s maximálnym využitím vodného toku Udurná, ktorý tvorí prirodzenú os vnútrobloku. Jedným z kľúčov ých prvkov bude vybudovanie pobytového móla s výsadbou breho-

vých a vodných rastlín, ktoré obyvateľom umožní bezprostredný kontakt s vodou. Na tento koncept nadviaže aj nové detské ihrisko s prv-

kami určenými na hru s pieskom a vodou. Okrem rekreačnej funkcie projekt prináš a aj komplexnú modernizáciu športovej infraštruktúry. Obnovou prejdú plocha určená na hokejbal, streetball, volejbal či basketbal. Vznikne aj zóna pre parkúr, workout a vonkajšie fitness prvky. Celkový komfort v území doplní výmena mestského mobiliáru, osadenie nových mostíkov cez potok a rozsiahla rekonštrukcia chodníkov. Projekt zároveň rieši aj dlhodobé požiadavky obyvateľov na opravu a doplnenie parkovacích kapacít v tejto lokalite. Dôležitou súčasťou revitalizácie je odborný prístup k zeleni a dažďovej vode, ktorá sa bude zadržiavať a ďalej využívať. Lokalita už prešla dendrologickou prípravou a v rámci náhradnej výsadby pribudne 178 stromov a množstvo trvalkových záhonov. Vzhľadom na technickú náročnosť je investícia rozdelená do dvoch etáp. V prvej fáze prejde rekonštrukciou časť v okolí potoka Udurná lemovaná ulicami Mládežnícka a Družby, na ktorú nadviaže pokračovanie smerom k Okružnej ulici v závislosti od dostupnosti mimorozpočtov ých zdrojov.

Severná

V rámci revitalizácie Severnej ulice dôjde k rekonštrukcii všetkých chodníkov, obnove dvoch parkovísk a výmene zastaraného verejného osvetlenia. Lokalitu tiež oživia nové lavičky, smetné koše a ďalší mobiliár. Pribudnú nové stromy, kry a kvetinové lúky,

ktoré prispievajú k lepšej mikroklimu a príjemnejšiemu prostrediu. Obnovené priestory ponúknu možnosti na aktívny oddych pre všetky vekové kategórie. Vznikne multifunkčné ihrisko pre loptové hry s fit prvkami, ihrisko na stolný tenis, detské ihrisko „vlnka“ aj veľké centráln e ihrisko „pirátska loď“. Novovybudovaný altánok zase poslúži ako komunitné stretávacie centrum. Súčasťou projektu sú aj ekologické opatrenia na zadržiavanie dažďovej vody. Voda bude odvádzaná do dažďov ých záhrad, kde bude postupne vsakovaná do podlažia. V budúcnosti by podľa dostupnosti financií mohlo pribudnúť aj vodné a senzorické ihrisko. V rámci obnovy zelene bude vysadených 110 nových stromov, 190 krov a 1 663 trvaliek. Nové výsadby zvýšia biodiverzitu, zlepšia mikroklimatické podmienky a prinesú do lokality významne viac zelene, než sa tu nachádza dnes. V lokalite už prebehli nevyhnutné výrub y drevín vrátane ošetrovan ia, verejné obstarávan ie na zhotoviteľa bolo už spustené.

Bernolákova - Radvanská

Projekt prinesie komplexnú obnovu verejných priestorov medzi ulicami Bernolákova a Radvanská. Reč je o chodníkoch, verejnom osvetlení, vstupoch do bytových domov, nových vodných prvkoch a ekologickom hospodárení s dažďovou vodou. V okolí materských škôl na Radvanskej ulici vznikne nové Radvanské námestie, ktoré bude slúžiť na stretávanie, oddych aj komunitné aktivity. Súčasťou bude pódium pre kultúrne podujatia, hmlová fontána, grilovacia a pikniková zóna, zrekonštruované detské ihrisko a nové multifunkčné športovisko. Bernolákova ulica získa nové prepojenie cez svah k blízkym materským školám, ktorého súčasťou bude chodník, schodisko a bezbariérová rampa. Modernizáciou prejde aj existujúce asfaltové ihrisko na Bernolákovej ulici. Projekt myslí aj na zlepšenie mikroklimy. V priestore budú ochladzovacie prvky, hmlová fontána s pitnou vodou, nové stromy, trávobylinné spoločenstvá, živé ploty a okrasné trávy. Dažďová voda bude odvádzaná do záhonov, kde prirodzene vsiakne. V rámci prvej etapy je navrhnutá výsadba 247 stromov, 2 634 krov a takmer 8 400 trvaliek, čo predstavuje výrazné zvýšenie množstva zelene oproti súčasnému stavu. Aj v tejto lokalite už prebehli nevyhnutné výrubu a ošetrovanie drevín. Verejné obstarávanie na zhotoviteľa prebehne v najbližšom období.

Projekt prinesie komplexnú obnovu verejných priestorov medzi ulicami Bernolákova a Radvanská. Reč je o chodníkoch, verejnom osvetlení, vstupoch do bytových domov, nových vodných prvkoch a ekologickom hospodárení s dažďovou vodou. V okolí materských škôl na Radvanskej ulici vznikne nové Radvanské námestie, ktoré bude slúžiť na stretávanie, oddych aj komunitné aktivity. Súčasťou bude pódium pre kultúrne podujatia, hmlová fontána, grilovacia a pikniková zóna, zrekonštruované detské ihrisko a nové multifunkčné športovisko. Bernolákova ulica získa nové prepojenie cez svah k blízkym materským školám, ktorého súčasťou bude chodník, schodisko a bezbariérová rampa. Modernizáciou prejde aj existujúce asfaltové ihrisko na Bernolákovej ulici. Projekt myslí aj na zlepšenie mikroklimy. V priestore budú ochladzovacie prvky, hmlová fontána s pitnou vodou, nové stromy, trávobylinné spoločenstvá, živé ploty a okrasné trávy. Dažďová voda bude odvádzaná do záhonov, kde prirodzene vsiakne. V rámci prvej etapy je navrhnutá výsadba 247 stromov, 2 634 krov a takmer 8 400 trvaliek, čo predstavuje výrazné zvýšenie množstva zelene oproti súčasnému stavu. Aj v tejto lokalite už prebehli nevyhnutné výrubu a ošetrovanie drevín. Verejné obstarávanie na zhotoviteľa prebehne v najbližšom období.

Gaštanová - Lipová - Limbová - Povstalecká

V prvej etape projektu sa revitalizuje vnútroblok Gaštanová – Javorová, kde vznikne nové centrum pre oddych, šport a stretávanie sa miestnej komunity. Obyvatelia získajú veľké detské ihrisko, nové športovisko, oddychové plochy a zmodernizované verejné osvetlenie. Súčasťou projektu bude aj rekonštrukcia všetkých chodníkov a vytvorenie pešej zóny vo vnútrobloku. Existujúce asfaltové ihriská a herné prvky budú nahradené jedným multifunkčným športoviskom s futbalovými bránkami a basketbalovými košmi. Doplnené bude o lezeckú zostavu, balančné prvky, športovú trampolínu a hrazdy. Pribudnú aj lavičky, odpadkové koše, stojany na bicykle a ďalší mobiliár. Ani v tomto projekte nechýbajú ekologické riešenia. Nepriepustné povrchy budú nahradené

Návrhy vznikali v konzultácii s obyvateľmi dotknutých lokalít

Foto: MŠÚ BB

priepustnými materiálmi, dažďová voda bude odvádzaná do dažďových záhonov a prírodných prvkov podporujúce biodiverzitu a zlepšujúce mikroklimu. V rámci prvej etapy bude vysadených 224 stromov, 2 386 krov a 7 489 trvaliek. Súčasťou úprav budú aj nové lúčne trávniky, trávobylinné spoločenstvá, pitná fontánka a ďalšie ekologické prvky. Nevyhnutné výrubu a ošetrovanie drevín je už zrealizované, ďalším krokom bude vyhlásenie verejného obstarávania na zhotoviteľa.

Fotografie: F. Pastrňák

Podháji

Sídliskový priestor v Podháji zatriaktívnia nové oddychové a športové a vodné prvky, moderné osvetlenie a ekologické riešenia podporujúce kvalitu života. Pribudnú nové stromy, kry, trvalky, okrasné trávy a cibuloviny, ktoré budú estetické počas celého roka. Súčasťou projektu budú aj parkové trávniky a dažďové záhony na zadržiavanie vody. Prvá etapa sa zameria najmä na obnovu centrálného korza, ktoré je hlavnou stretávacou zónou miestnej komunity. Oddychová časť bude doplnená o lavičky, stoly, stojany na bicykle a odpadkové koše. Centrálnu stretávaciu plochu z mlatového povrchu doplní plocha z drenážneho betónu a hmlová fontána, ktorá bude v letných mesiacoch priestor príjemne ochladzovať. S využitím betónovej dlažby a mlatových povrchov sa tiež obnovia chodníky, ktoré umožnia prirodzené vsakovanie dažďovej vody. Projekt počíta aj s novými hernými a športovými prvkami. Vybuduje sa multifunkčné ihrisko s mini arénou, športovisko s workoutovými prvkami a multifunkčná lezecká a skáková zostava. Zaujímavým prvkom bude tiež petangové ihrisko s rozmermi pre súťažné účely. To bude zasadené v blízkosti korza s lavičkami obklopenými trvalkovými záhonmi. Samozrejme, súčasťou revitalizácie bude aj obnova zelene. V prvej etape budú odstránené stromy v zlom zdravotnom stave alebo na miestach, kde kolidujú s inžinierskymi sieťami či novým peším prepojením. Náhradná výsadba prinesie 39 nových stromov, 91 krov a 360 trvaliek.

B. Károlyová

Mesto udelilo ocenenia výnimočným osobnostiam a kolektívom

Mesto ocenilo laureátov, ktorí svojou prácou obohacujú kultúrny, spoločenský aj verejný život v Banskej Bystrici. Počas slávnostného galavečera v Cikkerovej sieni historickej radnice odovzdal primátor Ján Nosko verejné ocenenia piatim osobnostiam a trom kolektívom, vrátane udelenia čestného občianstva.

V Cikkerovej sieni sa stretli osobnosti a kolektívy z rôznych generácií aj oblastí spoločenského života. Týchto ľudí však spája tvrdá práca, oddanosť svojmu poslaniu a prínos pre Banskú Bystricu.

„Mesto tvorí množstvo vecí, ktoré vidíme okolo seba každý deň. Za jeho skutočnou atmosférou a hodnotou však stoja najmä ľudia. Tí, ktorí mu dlhé roky venujú svoju energiu, vedomosti, talent či čas a svojou prácou ovplyvňujú život ďalších generácií. Aj tohtoroční laureáti sú dôkazom, že Banská Bystrica má osobnosti a kolektívy, na ktoré môže byť právom hrdá,“ uviedol primátor Ján Nosko.

Čestné občianstvo mesta Banská Bystrica za rok 2025 udelilo mestské zastupiteľstvo vojnovému veteránovi a priamemu účastníkovi Slovenského národného povstania Vladimírovi Strmeňovi. Ocenenie získal za významný prínos k uchovávaniu odkazu SNP, celoživotnú kultúrnu a hudobnú činnosť a odovzdávanie historických skúseností mladým generáciám. Ako štrnásťročný vstúpil do partizánskych jednotiek a po vojne sa venoval hudbe i kultúrnemu životu mesta. Aj dnes prostredníctvom besied a stretnutí so študentmi približuje mladým ľuďom hodnoty slobody, odvahy a vlastenectva.

Poslanci mestského zastupiteľstva udelili Cenu mesta architektovi a urbanistovi Ing. arch. Jánovi Kupcovi za formovanie urbanistického rozvoja a identity mesta Banská Bystrica. S mestom spojil celý svoj profesionálny život prostredníctvom Útvary hlavného architekta mesta, ktorý viedol až do odchodu do dôchodku. Pod jeho vedením vznikli dôležité urbanistické dokumenty a projekty vrátane územného plánu aglomerácie či pešej zóny v centre mesta.

Cenu mesta získal aj Mgr. Rudolf Veselovský, a to za podporu folklórneho života mesta, výchovu mladých hudobníkov a ochranu ľudového kultúrneho dedičstva. Veľkú časť svojho života zasvätil hudbe, folklóru a pedagogickej práci. Podieľal sa na organizácii folklórnych podujatí doma i v zahraničí a vychoval viaceré generácie mladých hudobníkov, z ktorých mnohí sa folklóru venujú dodnes.

Ocenenie putovalo tiež Detskému folklórne-

Laureáti si prevzali ocenenia

Fotografie: V. Vereňka

mu súboru Prvosienka, ktorý si v tomto roku pripomína 45 rokov nepretržitej činnosti. Súbor sa dlhodobo venuje uchovávaniu a rozvíjaniu slovenského folklóru, výchove mladých talentov a reprezentácii mesta doma i za hranicami. Počas svojej existencie vychoval množstvo tanečníkov, spevákov a hudobníkov, ktorí pokračovali v umeleckom pôsobení aj v profesionálnych telesách.

Cenu mesta udelila samospráva aj Folklórnemu súboru Bystrina pri príležitosti 45. výročia vzniku. Súbor uchováva a rozvíja tradičnú ľudovú kultúru a dôstojne reprezentuje mesto Banská Bystrica. Jeho členovia prispievajú nielen k uchovávaniu kultúrneho dedičstva, ale aj k obohacovaniu spoločenského života mesta.

Cena primátora patrí MUDr. Andrejovi Sitárovi za výraznú stopu, ktorú zanechal v oblasti zdravotníctva a za zásluhy o uchovávanie banického dedičstva regiónu. Veľkú časť svojho profesionálneho života venoval gynekológii a onkogynekológii, pričom stál aj pri realizácii projektu prevencie rakoviny krčka maternice. Po ukončení medicínskej kariéry sa intenzívne venoval výskumu a propagácii histórie španodolinskej medi a podieľal sa na vzniku viacerých projektov pripomínajúcich banickú históriu regiónu.

Laureátom Ceny primátora je tiež Juraj Turčan. Ocenenie si zaslúžil prínosom k obnove a rozvoju židovskej komunity a k uchovaniu kultúrno-historického dedičstva mesta. Po roku 1989 patril medzi iniciátorov obnovy činnosti Židovskej náboženskej obce v Banskej Bystrici, ktorej dlhé roky predsedal. Prispel tiež k obnoveniu tradície Zimných športových hier Makabi a systematicky sa venuje ochrane židovských pamiatok a vzdelá-

vaniu mladej generácie o období holokaustu.

ÚLUV – Regionálne centrum remesiel Banská Bystrica získal Cenu primátora pri príležitosti 20. výročia za uchovávanie, rozvíjanie a sprístupňovanie tradičných remesiel a posilňovanie kultúrnej identity mesta a regiónu. Centrum už dve desaťročia vytvára priestor na odovzdávanie tradičných remeselných kurzov, workshopov a vzdelávacích programov pre deti i do-

spelych. Súčasťou jeho činnosti sú aj tvorivé programy pre školy či obľúbené podujatie Prázdniny s remeslom.

Laureáti si okrem ďakovných slov a potlesku odniesli aj grafické stvárnenie ocenenia, ktorého autorom je akademický maliar a grafik Igor Benca. Diplom je tematicky zameraný na významné výročie udelenia mestských práv Banskej Bystrici uhorským kráľom Belom IV. v roku 1225. „*Obrazovú časť tvorí ilúzia dobovej rytiny, kde kráľ diktuje listinu mestských práv kráľovskému pisárovi. V dolnej časti sa nachádza robustné hradisko Barbakánu z vtáčej perspektívy, ktoré je ikonickým miestom, kde sa spája história a súčasnosť Banskej Bystrice,*“ ozrejmuje autor.

Cena mesta je ocenenie, ktoré možno udeliť jednotlivcom, kolektívom, skupinám osôb, inštitúciám a fyzickým a právnickým osobám so sídlom alebo trvalým pobytom v Slovenskej republike. O udelení ceny rozhoduje mestské zastupiteľstvo na návrh Banskobystričanov, poslancov či primátora mesta.

Cena primátora je určená pre osobnosti, ktoré sa svojou prácou či celoživotným pôsobením osobitne zaslúžili o dobré meno Banskej Bystrice doma i v zahraničí. O udelení ceny rozhoduje primátor mesta.

Čestné občianstvo mesta Banská Bystrica môže mestské zastupiteľstvo udeliť fyzickým osobám, ktoré sa obzvlášť významným spôsobom zaslúžili vo vzťahu k mestu a jeho obyvateľom, podieľali sa na rozvoji priateľstva medzi národmi alebo obohatili ľudské poznanie vynikajúcimi tvorivými výkonmi. Získať ho môžu aj cudzí štátni príslušníci a v odôvodnených prípadoch môže byť udelené in memoriam.

B. Károlyová

Vestibul mestského úradu prechádza modernizáciou, pribudne aj vyvolávací systém

Po výmene okien na takmer 70-ročnej budove banskobystričského mestského úradu pokračujeme v modernizácii jeho priestorov. Aktuálne prechádza obnovou vstupný vestibul, ktorej cieľom je vytvoriť príjemnejšie, modernejšie a funkčnejšie prostredie pre návštevníkov aj zamestnancov. Súčasťou modernizácie bude aj inštalácia vyvolávacieho systému pred Klientským centrom MsÚ. Všetky práce by mali byť ukončené do konca septembra 2026.

V prvej etape dôjde k modernizácii vonkajšieho priestoru vstupného zádveria, odstráneniu problémov so zatekaním a k výmene dvoch poruchových vstupných dverí za nové. Ukončenie týchto prác je plánované do konca júla tohto roka. Následne bude pokračovať druhá etapa, ktorá zahŕňa obnovu vestibulu a priestorov vrátnice, ako aj obstaranie nového interiérového vybavenia a nábytku. Celkové náklady na realizáciu oboch etáp, po ukončení verejného obstarávania, predstavujú približne 154 000 eur. V záujme zaistenia bezpečnosti mesto žiada návštevníkov úradu o rešpektovanie dočasných obmedzení a o nevstupovanie do priestorov ohraničených výstražnou páskou. Po ukončení stavebných

prác bude nasledovať inštalácia vyvolávacieho systému, ktorý odstráni vytváranie radov a zefektívni poskytovanie služieb v Klientskom centre a na Matričnom úrade. V nepo-

Vyvolávací systém uľahčí obyvateľom vybavovanie požiadaviek

slednom rade prispieje aj k zvýšeniu úrovne súkromia klientov pri vybavovaní ich požiadaviek na jednotlivých pracoviskách. Celkové náklady na inštaláciu vyvolávacieho systému, jeho nastavenie a zaškolenie pracovníkov predstavujú cca 16 000 eur. Vo vestibule pribudnú dva TV displeje a jeden dotykový kiosk na výber služby s tlačiarňou lístkov s poradovým číslom. Systém bude obsluhovať 18 pracovísk na prízemí MsÚ, v rámci Klientského centra a Matričného úradu. Modernizácia vestibulu a zavedenie vyvolávacieho systému sú krokom k tomu, aby bol mestský úrad pre verejnosť dostupnejší a komfortnejší.

red.

Investovali sme do lokality Poľná v Radvani takmer pol milióna eur

Mesto Banská Bystrica v priebehu posledných troch rokov zrealizovalo na Poľnej ulici a Námestí Ľudovíta Štúra štyri kľúčové investičné projekty. Systematickými krokmi sa podarilo vyriešiť dlhodobé problémy obyvateľov, medzi ktoré patril kritický nedostatok parkovacích miest, neorganizované státie na zeleni, rozbité chodníky a nevyhovujúci stav kontajnerových stojísk. Celkový objem investovaných finančných prostriedkov dosiahol takmer 500 000 eur.

Cieľom investícií bolo zvýšiť kapacitu statickej dopravy, zaistiť bezpečnosť pre peších, zlepšiť zjazdnosť miestnych ciest a zrevitalizovať verejný priestor vnútroblokov. „Finančné prostriedky z mestského rozpočtu vo výške takmer pol milióna eur, ktoré sme v uplynulých troch rokoch nasmerovali do tejto časti Radvane, sú dôkazom systematickej práce. Výsledkom sú nielen desiatky nových legálnych parkovacích miest, ale aj bezpečnejšie chodníky pre seniorov či mamičky s kočíčkami a čistejšie prostredie,“ hovorí primátor Ján Nosko. Jednou z páčivých tém v tejto lokalite bol akútny nedostatok parkovacích miest. Medzi bytovými domami na Poľnej ulici č. 11 až 17 a hlavnou cestou mesto preinvestovalo 160 500 eur a vybudovalo 33 nových kolmých parkovacích miest. Súčasťou stavebných prác bola aj pokládka novej dažďovej kanalizácie a výstavba bezpečného chodníka pozdĺž bytového domu. Stavebné úpravy nad Poľnou 17, ktoré si vyžiadali 61 000

eur, odstránili nebezpečné kolízne situácie. Po rekonštrukcii vozovky vznikol komfortný uličný priestor, ktorý dnes spĺňa normy pre prejazd vozidiel a zložiek integrovaného záchranného systému, a zároveň umožňuje legálne parkovanie bez poškodzovania chodníka. Ďalšia rozsiahla oprava v hodnote 100 000 eur sa uskutočnila vo vnútrobloku Námestie Ľudovíta Štúra – Poľná ulica. Vodiči v tejto lokalite parkovali roky neorganizovane, často na trávnatých plochách. Zároveň

Vo vnútrobloku na Námestí Ľudovíta Štúra - Poľná samospráva obnovila asfaltové povrchy parkoviska v havarijnom stave. V tejto lokalite bolo zároveň vybudované nové stojisko pre polopodzemné kontajnery.

absentovalo aj prepojenie pre peších. Samospráva preto rozšírila miestnu komunikáciu a vytvorila 36 legálnych parkovacích miest. Súčasťou investície bola aj dlhodobá zanedbávaná zóna pri odbočke zo Sládkovičovej ulice na Poľnú ulicu v tesnej blízkosti národnej kultúrnej pamiatky, Bárčzyovského kaštieľa. Samospráva obnovila zničené asfaltové plochy, vybudovala nový samostatný chodník s priamym napojením na Poľnú ulicu a usmernila statickú dopravu vyznačením nových parkovacích miest.

Z. Marhefková

Jedným z problémov v lokalite bolo parkovanie

Plánovaný most v Kremničke získal kľúčové povolenie na výstavbu

Po tom, čo projektant v uplynulom roku spracoval pre mesto Banská Bystrica projektovú dokumentáciu nového Kremničianskeho mosta vedúceho ponad rýchlostnú cestu R1, podala samospráva po získaní všetkých stanovísk dotknutých orgánov a správcov inžinierskych sietí žiadosť o vydanie tzv. stavebného zámeru (niekdajšieho územného rozhodnutia). Na výstavbu nového, mimoriadne dôležitého dopravného prepojenia medzi mestskými časťami, rýchlostnou cestou R1, cestou I/66 a smermi na Banskú Bystricu, Zvolen i okolité obce má dnes mesto vydaný právoplatný stavebný zámer.

Témou júnového rokovania mestského zastupiteľstva bolo aj majetkovo-právne usporiadanie pozemkov a schválenie Zmluvy o budúcej zmluve, keďže vlastníkom pozemkov pod budúcim mostom je Národná diaľničná spoločnosť. Poslanci tento materiál podporili. Nasledovať bude tzv. overenie projektu stavby, ktoré v zmysle predchádzajúcej stavebnej legislatívy zodpovedá vydaniu stavebného povolenia. Nový most má byť postavený na mieste pôvodného, ktorý bol pre havarijný stav zbúraný na jeseň 2024. V decembri toho istého roka mesto vysúdilo prešovskú projektčnú spoločnosť ISPO spol. s r. o., inžinierske stavby, ktorá sa postarala o spracovanie projektovej dokumentácie. V prvom kroku vypracovala tri varianty technického návrhu. Tie boli mestu predložené v prvej polovici roka 2025 a posudzovali sa z hľadiska náročnosti technického riešenia, technológie výstavby, ako aj predpokladaných finančných nákladov. Finálny variant, ktorý bol rozpracovaný do dokumentácie pre stavebný zámer, je výsledkom zhody medzi odbornými útvarmi mesta, Národnou diaľničnou spoločnosťou a Slovenskou správou ciest. „V súčasnosti má mesto k dispozícii aj

dokumentáciu pre overenie projektu stavby, ktorú doručí stavebnému úradu. Súčasťou podania bude aj majetkovo-právne usporiadanie pozemkov vo vlastníctve NDS, na ktorých má vyrásť nový most, ako aj Zmluva o budúcej zmluve, ktoré na júnovom zasadnutí schválili poslanci mestského zastupiteľstva,“ objasňuje Pavol Oravec z Oddelenia investičnej výstavby MsÚ v Banskej Bystrici. Primátor Ján Nosko naďalej rokuje o ďalšom postupe s NDS a Ministerstvom dopravy SR, keďže v danej lokalite pripravujú investičný zámer napojenia privádzača v smere od Zvolena. Cieľom je zlepšiť dopravnú dostupnosť jednotlivých mestských častí a komplexné

Kremničiansky most bude dôležitým dopravným prepojením

doriešenie napojenia mesta pre zvýšenie bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky. „S Národnou diaľničnou spoločnosťou a Ministerstvom dopravy SR vedieme rokovania o spôsobe spoločného postupu pri realizácii projektu tak, aby po získaní všetkých povolení mohla byť výstavba zabezpečená spoločnými silami. Verím, že v krátkom čase budeme môcť o tom priniesť ďalšie informácie. Výstavba nového mosta v Kremničke pri vstupe do nášho mesta je pre nás absolútna dopravná priorita. Chcem sa poďakovať za súčinnosť NDS a ministrom Jozefovi Rážovi za osobnú angažovanosť v tomto projekte,“ dopĺňa primátor Ján Nosko. Most by mal vyzeráť podobne ako ten pôvodný. Bude obojsmerný, s chodníkmi pre peších po oboch stranách a verejným osvetlením. Pozostávať bude zo železobetónových prefabrikovaných nosníkov a bude stáť na dvoch pilieroch umiestnených na okrajoch vedľa R1-ky. Celková dĺžka nosnej konštrukcie je približne 67 metrov a dĺžka mosta 85 metrov. Rozpočet na výstavbu nového mosta predstavuje cca 5,37 mil. EUR s DPH.

Z. Marhefková

Obnovujeme škôlku na Ceste k nemocnici

Budova materskej školy získa modernejšie, úspornejšie a príjemnejšie prostredie. Rekonštrukcia prinesie viaceré stavebné aj ekologické opatrenia, ktoré zlepšia podmienky pre deti i zamestnancov.

Materská škola Cesta k nemocnici postavená v roku 1965 prechádza obnovou. Vďaka získaným financiam z Environmentálneho fondu sa 61-ročná budova dočká rekonštrukcie strechy a elektroinštalácie, ako aj zateplenia. Súčasťou projektu je výsadba novej zelene v areáli škôlky a realizácia vodozádržných opatrení v podobe dažďovej záhrady. Vysúťažný zhotoviteľ má na ukončenie prác päť mesiacov. Návrat detí do tried je plánovaný so začiatkom nového školského roka, po realizovaní búracích prác a obnove strechy. Celkové oprávnené náklady projektu predstavujú 252 300 eur, pričom mesto získalo dotáciu z Environmentálneho fondu vo výške cca 240 000 eur. Povinné 5-percentné spolufinancovanie zo strany samosprávy predstavuje 12 615 eur. Na realizáciu stavebných prác bola uzatvore-

ná zmluva o dielo s vysúťažnou spoločnosťou KAPA Stavebná spoločnosť s.r.o. v celkovej hodnote cca 273 000 eur. „Práce sa zamerajú najmä na zníženie energetickej náročnosti budovy. Opravy sa dotknú aj fasády, ktorá prejde zateplením. To pomôže znížiť náklady na vykurovanie a zlepšiť tepelný komfort vo vnútri objektu. Vonkajší plášť zároveň dostane novú omietku, ktorá budove zabez-

Ilustračné foto

pečí modernejší vzhľad a dlhšiu životnosť,“ objasňuje Viera Fircová z Oddelenia investičnej výstavby MsÚ v Banskej Bystrici. V rámci projektu prejde kompletnou rekonštrukciou aj strecha. Dostane novú tepelnú izoláciu aj hydroizolačnú vrstvu, ktorá ju ochráni pred zatekaním. Obnoví sa tiež systém odvodu dažďovej vody, aby voda zo strechy bezpečne otekala. Súčasťou prác bude aj výmena bleskozvodu za nový, ktorý bude spĺňať všetky aktuálne bezpečnostné normy. Škôlkari z MŠ Cesta k nemocnici sú dočasne umiestnení v MŠ Radvanská 26 v Radvani. Návrat detí z Radvane do svojich tried je naplánovaný až na september, po všetkých hlučných búracích prácach a obnove strechy.

red.

ZŠ Golianova na Uhlisku prejde významnou rekonštrukciou, škola je už v rukách zhotoviteľa

V Banskej Bystrici pokračuje historicky najväčšia rekonštrukcia mestských základných škôl. V rukách zhotoviteľa je už aj jedna z najväčších škôl v meste, ZŠ Golianova na Uhlisku. Vďaka financiám vo výške tri milióny eur, ktoré mesto získalo pred dvomi rokmi z Programu Slovensko, prejde počas nasledujúcich mesiacov komplexnou rekonštrukciou zameranou na zvyšovanie energetickej efektívnosti. Z dôvodu náročných procesov kontroly verejného obstarávania bol, po dohode samosprávy s vedením školy a zhotoviteľom, skrátený termín ukončenia prác do 31. mája 2027, čo predstavuje výraznú organizačnú výzvu pre zabezpečenie plynulého výchovno-vzdelávacieho procesu.

Základnú školu Golianova navštevuje viac ako 700 žiakov. V roku 1968 ako prvá otvorila športové triedy ľadového hokeja a vychovala hokejistov svetového formátu. V polovici mája si prevzal vysúťažný zhotoviteľ, spoločnosť YUCON, s. r. o. stavenisko a začal s prípravnými prácami. Škola prejde zateplením, rekonštrukciou strechy, inštaláciou fotovoltiky, výmenou okien, dverí, rekonštrukciou elektroinštalácie, reguláciou kúrenia, vybudovaním vzduchotechniky pre jedáleň, kuchyňu a chodby. Vytvorí sa bezbariérové vstupy do školy, ako aj bezbariérové sociálne zariadenia. „Som rád, že pokračujeme v historicky najväčšej rekonštrukcii základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta. Znamená to skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu a vytvorenie dôstojného a moderného prostredia pre žiakov aj pedagógov. Keďže proces kontroly verejného obstarávania trval dlhšie, mesto v spolupráci s vedením školy pristúpi počas júna k nevyhnutným organizačným opatreniam, vrátane dočasného prerušenia výchovno-vzdelávacieho procesu na nevyhnutný čas. Cieľom je, aby zhotoviteľ mohol naplno nasadiť svoje kapacity a začať realizovať práce aj v interiéri školy. Vzhľadom na obmedzenia, ktoré budú súvisieť s rekonštrukciou sa chcem poďakovať žiakom, pedagógom aj rodičom za trpezlivosť a pochopenie. Verím, že výsledok bude k spokojnosti všetkých a prinesie kvalitnejšie podmienky pre vzdelávanie,“ hovorí primátor Ján Nosko.

Energetické opatrenia

Rekonštrukcia ZŠ Golianova je primárne zameraná na energetickú obnovu budovy. Navrhované opatrenia smerujú k zvýšeniu energetickej efektívnosti a dosiahnutiu úspory až na úrovni 76 percent z celkovej spotreby primárnej energie školy. „Okrem ZŠ Slovenského národného povstania ide o druhú veľkú rekonštrukciu školy, pri ktorej zavádzame moderný systém energetického manažmentu. Ten je zameraný na inteligentné riadenie prevádzky budovy, vrátane možnos-

Počas prázdnin sa naplno rozbehnú práce v interiéri

ti regulácie jednotlivých tried a priestorov, ako aj komplexného systému merania a regulácie. Projekt zároveň zahŕňa štandardné opatrenia, ako sú rekonštrukcia a zateplenie strechy, obvodového pláštia či výmena vybraných stavebných konštrukcií a výplní. Dôležitou súčasťou bude aj inštalácia fotovoltickej elektrárne, ktorá bude primárne zabezpečovať dodávku elektrickej energie pre potreby školy,“ dopĺňa Martin Lakanda, vedúci odboru rozvojových aktivít mesta.

Harmonogram stavebných prác

Odborné útvary mesta spolu so zhotoviteľom a riaditeľom školy absolvovali niekoľko rokovaní, aby nastavili harmonogram stavebných prác, ktoré sa začnú ešte pred ukončením školského roka. „Prevzali sme si stavenisko a začali s budovaním oplotenia, montážou lešenia a so stavebnými prácami. K rekonštrukcii pristúpime naplno cez prázdniny, pretože realizovať stavebné práce počas prevádzky je komplikované kvôli bezpečnosti a aj deťom, ktoré potrebujú pokoj pri vzdelávaní,“ objasňuje Daniel Bukov zo spo-

ločnosti YUCON, s. r. o. Pre zabezpečenie plynulého priebehu stavebných prác aj v novom školskom roku bude, podľa riaditeľa ZŠ, dôležitá dobrá koordinácia a komunikácia medzi všetkými stranami. „Sme vďační za tento projekt, hoci si jeho realizácia vyžiada mnoho organizačných zmien. Počas nasledujúcich mesiacov nás čaká veľká výzva zabezpečiť plynulý a kvalitný chod výchovno-vzdelávacieho procesu. O všetkých novinkách a dôležitých krokoch budeme priebežne informovať zamestnancov školy aj rodičov. Verím, že vďaka vzájomnej komunikácii, spolupráci a pochopeniu to spoločne zvládneme tak, aby boli spokojní rodičia, deti aj zamestnanci a aby kvalita vzdelávania zostala zachovaná na vysokej úrovni tak, ako doteraz,“ uzatvára

Škola vychovala veľa úspešných športovcov

Fotografie: MŠÚ BB

riaditeľ ZŠ Golianova Peter Zlevský. Vďaka získaným externým zdrojom z Európskej únie, Environmentálneho fondu a rozpočtu pokračuje komplexná rekonštrukcia ZŠ Slovenského národného povstania a pripravuje sa spustenie obnovy Základnej umeleckej školy Jána Cikkera. Tento rok by mala byť ukončená aj rekonštrukcia strechy na ZŠ Sitnianska. V rámci modernizácie školských areálov sa práce rozbehli pri ZŠ Pieninská, v krátkom čase odovzdá samospráva stavenisko v areáli ZŠ Spojová a následne, po kontrole verejného obstarávania, aj ZŠ Moskovská. Vďaka mimorozpočtovým zdrojom prejde obnovou aj MŠ Cesta k nemocnici. Ide o projekty v celkovom investičnom náklade 14,4 mil. eur.

Z. Marhefková

Ilustračné foto

Foto: pikabay.com

Letné úrazy, ktoré menia život za sekundu. Tomáš Dittrich o páde, ktorý ho posadil na vozík

Blíži sa leto. Obdobie dobrodružstiev, grilovačiek, dovolení... Jediná sekunda dokáže veľakrát zmeniť človeku celý život. Niečo o tom vie aj Brezňan Tomáš Dittrich, ktorý už štyri roky žije v Banskej Bystrici. Keď mal 35 rokov, počas obyčajného letného večera sa u kamaráta oprel o zábradlie na terase. To však nevydržalo a on spadol z výšky piatich metrov. Pri páde si vážne poškodil chrbticu a dnes sa pohybuje na invalidnom vozíku. Aj po ťažkom úraze zostal pozitívny, úprimný, priateľský a ochotný pomáhať druhým. Zo svojej osobnej skúsenosti vytvoril projekt Neurogym – miesto, kde ľudia po vážnych úrazoch každý deň bojujú o návrat do bežného života. Iniciátor podujatia Bystrica bez bariér hovorí o vlastnej skúsenosti, ale aj o tom, ako väčšina mladých končí na vozíku práve po letných úrazoch.

Tomášovi Dittrichovi zmenila nešťastná náhoda celý život

Foto: MŠÚ BB

■ **Tomáš, na podujatí Bystrica bez bariér si mi rozprával o tom, koľko mladých ľudí končí na invalidnom vozíku práve po letných športoch a napr. nevinných skokoch do vody. Blíži sa obdobie bazénov, letných dovolení. Mladí často blbnú, čo by si im odkázal?**

Z osobnej skúsenosti viem, že veľa ľudí, ktorí k nám chodia do Neurogymu, je po rôznych úrazoch spôsobených športom. Veľmi často ide práve o letné športy a skoky do vody. Mnohí si totiž myslia, a myslel som si to kedysi tiež, že aby sa stal vážny úraz, človek musí skočiť hlavou o dno alebo sa silno niekde udrieť. Až keď som začal byť medzi ľuďmi s takýmito zraneniami, pochopil som, že niekedy stačí naozaj veľmi málo.

Stačí zlý dopad na hladinu vody. Človek neskočí správne, nedá ruky dopredu, zle sa zalomí a môže dôjsť k poškodeniu krčnej chrbtice. Do nášho Neurogymu chodí napríklad Ondřík, ktorý bol kedysi tanečník. Na tanečnom kempe skočil do bazéna, zle dopadol na

hladinu a v tej chvíli si poškodil krk. Ochrnul a zostal ležať na hladine. Ostatní si mysleli, že žartuje alebo robí nejakú hlúposť. Nikto vtedy hneď nepochopil, že má reálne život ohrozujúci problém. On sa pritom nevedel nadýchnuť ani pohnúť. Až keď videli, že zostáva vo vode príliš dlho, začali konať.

■ **Dôležité je vedieť, čo robiť, keď sa niečo také stane. Spomínal si, že keď si spadol z terasy ty, po ruke bol tvoj kamarát lekár, ktorý vedel, že s tebou nemôže hýbať a okamžite zavolať záchranku. Všetci by mali mať na pamäti, že je prísne zakázané manipulovať s postihnutým človekom.**

Áno, práve toto je veľmi dôležité – vedieť, čo robiť, keď sa niečo také stane, ako správne reagovať. Ľudia často v snahe pomôcť s človekom okamžite manipulujú, pričom mu môžu ešte viac ublížiť. Ak existuje podozrenie na poranenie chrbtice alebo miechy, treba komunikovať, zistiť, či si človek cíti ruky a nohy, či dokáže dýchať, no hlavne s ním čo najmenej hýbať. Takéto úrazy nevznikajú len pri skokoch do vody. Máme tu ľudí po pádoch na motorkách, štvorkolkách, bicykloch či pri paraglidingu. Veľa úrazov vzniká pri downhill alebo pri adrenalínových športoch, kde stačí jeden zlý dopad. A deje sa to oveľa častejšie, než si ľudia myslia. Veľakrát počujem vetu: „Idem poslednýkrát.“ Poslednýkrát skočiť do vody, poslednýkrát sa zviezť na bicykli, na lyžiach alebo motorke. A práve ten „poslednýkrát“ býva často osudný. Nehovorím tým, že ľudia nemajú športovať. Naopak. Len je dôležité myslieť na bezpečnosť, používať ochranné pomôcky a zbytočne neriskovať.

■ **Existujú na Slovensku nejaké štatistiky, koľko ľudí zostalo na invalidnom vozíku po nehode počas letných športov?**

Nie, na Slovensku prakticky neexistujú presné štatistiky ľudí po úrazoch miechy. Eviduje sa síce úraz chrbtice, ale už nie následky, teda koľko ľudí zostalo paraplegikmi alebo kvadruplegikmi. Paraplegik je človek po poškodení miechy v hrudnej časti, teda s ochrnutými dolnými končatinami, ako som ja. Kvadruple-

gik má poškodenú krčnú miechu, čo znamená ochrnutie aj horných končatín a často aj problémy s dýchaním či ďalšími základnými funkciami. Česká republika takéto štatistiky vedie už niekoľko rokov a majú aj špecializované strediská, tzv. spinálne jednotky, určené pre ľudí po akútnom úraze miechy. Na Slovensku podobné centrum nemáme.

■ **Cieľom tohto rozhovoru nie je ľudí strašiť, ani im hovoriť, aby prestali športovať. Skôr ide o šírenie osvedčenej praxe. Aby si uvedomili, že takéto veci sa dejú denne a často stačí sekunda nepozornosti.**

Presne tak. Ako som už spomínal, najčastejšie úrazy, ktoré vidíme, sú práve po skokoch do vody a po pádoch na bicykloch. A paradoxne, často nejde o extrémne situácie. Nemusíte skočiť z desaťmetrovej výšky. Niekedy stačí obyčajný zlý pohyb alebo nešťastný dopad. Človek môže mať predispozíciu, slabšiu chrbticu alebo problém s platničkami a ani o tom nemusí vedieť. Pamätám si aj chalana, ktorý sa pri nedeľnom obede hojdal na stoličke. Spadol dozadu, zle sa zalomil a poškodil si miechu. Takéto situácie sa naozaj dejú. Máme tu aj veľmi mladého chalana, ktorý miloval bicyklovanie. Jedného zimného večera sa išiel previezť a domov sa už nevrátil. Rodičia ho našli až nadržanom podchladeného po ťažkom páde. Ostal kvadruplegikom.

■ **Je vôbec šanca dostať sa po takomto úraze opäť do bežného života, resp. do života bez vozíčka?**

Návrat po takomto úraze je veľmi individuálny. Niektorí ľudia sa po rokoch dokážu postaviť na chodítko alebo urobiť pár krokov. Ale úraz miechy je obrovsky vážny a návrat do plného zdravia býva veľmi zriedkavý. Napriek tomu človeku nikdy netreba zobrať nádej. Veľa doktorov povie pacientovi, že už nikdy nebude chodiť. A pritom práve nádej je to najdôležitejšie, čo človek po takomto úraze potrebuje.

Aj ja som si kedysi myslel, že všetko vyriešim silou vôle. Podnikal som, športoval, bol som aktívny. A potom sa mi stal úraz. Nešiel som tomu vôbec naproti, bola to sekunda.

■ Čo môže v jednej sekunde rozhodnúť o tom, či človek skončí len so škrabancom alebo vážnym úrazom?

Tiež som bol mladý chalan a robili sme kopec blbostí. Dnes je to možno ešte náročnejšie, pretože existuje veľa vecí, ktoré sme kedysi ani nemali. My sme jazdili na BMX-kách, dnes sú všade kolobežky, adrenalínové športy a možnosti, ktoré mladých prirodzene lákajú. Pamätám si, že v našich časoch bol človek s prilbou na hlave často za „ľuzra“. Dnes sa, našťastie, pohľad na bezpečnosť posunul a ochranné prvky sú už bežnou súčasťou športu. Mladým asi nikdy úplne nezabrániš bláznit' sa s partiou. Skôr je dôležité viesť ich k základnej zodpovednosti. Keď ideš na bicykel, kolobežku alebo robiť akýkoľvek šport, daj si prilbu, chrániče, „korytnačku“ na chrbát. Sú to možno maličkosti, ale práve tie môžu v jednej sekunde rozhodnúť o tom, či človek odíde domov len s odreninou alebo s vážnym zranením.

■ Aké je to žiť na vozíku?

Zrazu zistíš, že svet, v ktorom si sa dovtedy pohyboval úplne prirodzene, je pre teba nedostupný. Uvedomuješ si to prakticky na každom metri a všade, kam prídeš. Bariéry tu vždy boli a pravdepodobne aj budú. Život na vozíku nie je náročný len fyzicky. Horšie sú mentálne bariéry. Aj na podujatí Bystrica bez bariér som hovoril o tom, že mnohé fyzické bariéry sa menia len veľmi ťažko. Mesto, budovy či infraštruktúra vznikali v časoch, keď sa na ľudí na vozíku jednoducho nemyslelo a táto téma bola tabu. Vozík je v mnohých situáciách ešte náročnejší ako kočík – človek si nepomôže sám, nevyskočí cez schod ani si vozík jednoducho neprenesie. Preto je veľmi dôležité, aby nás ľudia vnímali prirodzene ako súčasť bežného života. Niekedy úplne stačí obyčajná otázka: „Nepotrebuje pomoc?“ alebo spontánna pomoc v situácii, keď je to potrebné. Pri kultúrnych podujatiach či festivaloch človek zistí, koľko vecí musí riešiť dopredu. Ak by som chcel ísť napríklad na akciu na námestie, prvý problém je parkovanie. Miest pre ZŤP býva veľmi málo a často sú obsadené. Mnohí ľudia majú oprávnené parkovacie preukazy, no dokážu sa pohybovať bez väčších obmedzení. Pre človeka na vozíku je však vzdialenejšie parkovanie často zásadný problém. Ďalšou témou je samotný pohyb v priestore či bezbariérové toalety, ktoré v mnohých prípadoch fungujú ako sklady s metlami a vedrami. My napríklad nemôžeme fungovať úplne bežne, čo sa týka toaliet. Potrebujeme špecifické podmienky kvôli cievkovaniu a podobným veciam. Človek musí veľa plánovať dopredu, kam pôjde, kde zaparkuje, či sa dostane dovnútra, či tam bude toaleta a ako sa tam vôbec presunie. Veľkým problémom sú už spomínané men-

tálne bariéry. Ľudia nevedia, ako sa k človeku na vozíku správať. Boja sa, nevedia, či a ako môžu pomôcť. Práve preto treba búrať nielen tie fyzické bariéry, ale najmä tie v hlavách ľudí.

■ Hovoríš o týchto veciach úplne prirodzene, ale myslím si, že zdravý človek bez vozíka si ich vôbec neuvedomuje.

Nie, ani ja som si ich neuvedomoval. Keď som bol zdravý, nikdy som neriešil, načo je pred obchodným centrom tridsať miest pre ZŤP. Až keď sa človeku niečo stane alebo to zažije vo svojom okolí, začne chápať, prečo sú tieto veci dôležité. Preto si myslím, že o tom treba hovoriť normálne, prirodzene, bez strašenia. Nie preto, aby sme ľudí ľutovali, ale aby pochopili, že sa to môže stať komukoľvek. Kto by si bol pomyslel, že sa opriem o zábradlie, to sa zlomí a ja skončím na vozíku? Znie to ako kliše, keď sa povie, že život sa zmení za

Kedysi som si myslel, že úspech znamená zarobiť veľa peňazí a kúpiť si pekné auto. Dnes vidím, že omnoho väčší zmysel má, keď dokážeš urobiť niečo pre ľudí. Ale asi som na to musel prísť až cez vlastnú skúsenosť.

■ Ako sa majú ľudia správať k vodičovi? Aké poslanstvo by ste chceli odovzdať ľuďom, ktorí sa s podobnou situáciou nikdy nestretli?

Myslím si, že akokoľvek je situácia okolo nás v súčasnosti napätá a ľudia sú akoby k sebe zlí, stále viac a viac to vidíme a cítime, tak to dobro v tých ľuďoch stále je. Keď sa stane nejaká situácia, vedia pomôcť. Mne sa to stalo neraz, keď som niekoho poprosil, tak mi pomohol bez problémov. Pritom úplne stačí obyčajná otázka: „Nepotrebuje pomoc?“ Každý človek na vozíku vám povie, čo potrebuje. Niekedy stačí podať tašku, pomôcť s dverami alebo s nájazdom. Veľa ľudí má dobrý úmysel, ale nevedia, ako správne reagovať. Ja stále hovo-

Ľudia po úrazoch bojujú o návrat do bežného života

Foto: MŠJ BB

sekundu, ale ono je to naozaj pravda. Ja som pritom nikdy neštudoval nič zdravotnícke. Vyštudoval som priemyslovku a od mladosti som chcel podnikáť. Podnikám prakticky od osemnástich rokov. Postupne som sa dostal k práci krízového manažéra. Firmy si ma najímali na marketing, manažment alebo nastavovanie nových projektov a produktov. Keď sa mi stal úraz, Neurogym vôbec nebol plán. Vzniklo to spontánne. A práve tu som pochopil rozdiel medzi podnikaním pre peniaze a podnikaním, ktoré má zmysel. Veľmi mi začalo prekážať, ako sa obchoduje so zdravím. Napríklad vozík, na ktorom sedím, stojí 5 500 eur. Človek si za tie peniaze kúpi auto s motorom a prevodovkou. Vozík stojí rovnako len preto, že ho človek nevyhnutne potrebuje každý deň. A práve tu som pochopil, že najväčšie obohatenie nemusí byť finančné.

rím jednu vetu – spadol som na chrbát, nie na hlavu. Som ten istý človek ako predtým. Rozmýšľam rovnako, chcem sa baviť, pracovať, stretávať sa s ľuďmi. Len nestojím, ale sedím. Nie som doktor ani fyzioterapeut. Veľakrát sa stretávam s nejakými diagnózami, ktoré som netušil, že existujú. Poznám babu, ktorá trpí postcovidovým syndrómom a pri chôdzi ju tacká. Hneď si ľudia myslia, že aha, tá je opitá. Človek nemusí byť opitý, ale môže mať nejaký problém. Takže predsudky dať rovno preč, zastať a nie hneď na prvú povedať, ale zamyslieť sa, vyhodnotiť. Skúsiť ľudskosť zo zlého sveta vytiahnuť vonku. Myslím si, že sme všetci dobrí ľudia. Možno práve toto je celé poslanstvo. Dávať si na seba pozor, nebyť zbytočne frajer a zároveň nezabúdať na obyčajnú ľudskosť. Lebo tá medzi ľuďmi stále je.

Z. Marhefková

Mladí ľudia, ktorí sú inšpiráciou pre svoje okolie

Nie všetko je vidieť na prvý pohľad. Za úspechmi v športe, umení či iných oblastiach sa často skrývajú hodiny tréningov, skúšok, sústredenia a odriekania. Práve takýmto talentom mesto pravidelne ďakuje počas slávnostného prijatia na mestskom úrade.

Ocenení sú dôkazom, že v našom meste vyrastá generácia šikovných a aktívnych mladých ľudí

Fotografie: MŠJ BB

Tentoraz si ocenenie prevzali traja žiaci, ktorí vynikajú vo svojich odboroch a svojimi výsledkami reprezentujú Banskú Bystricu doma aj za jej hranicami. Na základe nominácií škôl, športových klubov a kultúrnych inštitúcií im mesto vyjadrilo uznanie za ich vytrvalosť, cieľavedomosť a ochotu venovať svoj voľný čas tomu, v čom chcú byť lepší. Stretnutia s mladými talentmi sa konajú každé tri mesiace a sú pripomienkou toho, že v našom meste vyrastá generácia šikovných a aktívnych mladých ľudí, ktorí svojím prístupom môžu byť inšpiráciou aj pre ostatných. „Úspech sa zvyčajne spája s medailami, oceneniami či výsledkami, no za každým z nich sú stovky obyčajných dní, počas ktorých sa človek učí, trénuje a nevzdáva sa. Práve túto vytrvalosť si na mladých ľuďoch vážime najviac. Títo traja šikovní ľudia sú len na začiatku svojej cesty a ocenením im chceme dať najavo, že má zmysel v nej pokračovať,“ povedal druhý zástupca primátora Martin Majling.

Matej Chovanec

Dvanásťročný Matej Chovanec patrí medzi výnimočné mladé hudobné talenty, ktoré dokazujú, že hudba môže byť prirodzenou súčasťou každodenného života. Študuje na Súkromnej základnej umeleckej škole Lavuta, kde sa venuje spevu aj hre na klavíri – spevu od piatich rokov a klavíru od siedmich. Oba odbory študuje ako hlavné. Matej vyniká nielen technickými schopnosťami, ale aj všestrannosťou. Okrem sólového spevu a klavír-

nej hry sa aktívne zapája do komornej a súborovej hry, vystupuje na koncertoch školy a kultúrnych podujatiach v Banskej Bystrici aj mimo nej. Je nositeľom Mimoriadnej ceny Ladislava Pudiša, ktorú získal na celoslovenskej spevákovej súťaži v Bešeňovej, kde zároveň obsadil 1. miesto vo svojej kategórii. Úspešný je aj ako klavirista – na súťaži Banskoštiavníckej klavírká získal strieborné pásmo. Za jeho úspechmi však nestojí len talent. Pedagógovia vyzdvihujú jeho skromnosť, zodpovednosť a systematickú prípravu, ktorú podporuje aj rodinné zázemie. Hudba je preňho prirodzeným jazykom – venuje sa vlastnej tvorbe, komponuje a aranžuje klavírne sprievody pre školskú kapelu. Často sprevádza na klavíri aj svojich súrodencov, ktorí sa tiež venujú hudbe. Na oceňovaní zaujal aj milým priznaním. „Hmká“ si aj po ceste do školy či späť, pretože si nevie predstaviť ani chvíľu bez melódie.

Ella Filkorová

žienku sa dostala ešte ako malé dieťa, keď sprevádzala svoju staršiu sestru na súťaže, a od deviatich rokov sa tomuto športu venuje aktívne v Judo klube Dukla Banská Bystrica. Súťaží v kategórii bez rozdielu hmotnosti, čo znamená, že sa neraz postaví aj súperkám, ktoré ju prevyšujú o desiatky kilogramov.

Ella patrí medzi mladé športovkyne, ktoré dokazujú, že odhodlanie a vytrvalosť dokážu prekonať aj zdanlivú nevýhodu. Džudo je súčasťou jej života prakticky od narodenia. Na

Napriek tomu pravidelne dosahuje výborné výsledky. V tomto roku získala bronzovú medailu na medzinárodnej Grand Prix v Banskej Bystrici, tretie miesto na majstrovstvách Slovenska starších žiačok a rovnaké umiestnenie si vybojovala aj na medzinárodných pretekoch v Pezinku. Jej tréneri a blízki na nej oceňujú najmä rozvážnosť, ktorá jej pomáha zvládať náročné športové situácie s pokojom a rozumom. Popri džude sa venuje aj jazde na koni, no najväčšou športovou inšpiráciou zostáva jej staršia sestra Nina, úspešná reprezentantka Slovenska v džude. Práve ona Ellu sprevádzala aj počas slávnostného oceňovania na mestskom úrade. Keď dostala otázku, či niekedy túži svoju sestru poraziť alebo ju prekonať, odpovedala bez zaváhania: „Vôbec nie. Som rada, keď sa jej čo najviac podobám.“ V tejto jednoduchvej vete sa ukrýva nielen obdiv k staršej sestre, ale aj hodnoty, ktoré sú v športe rovnako dôležité ako medaily – pokora, úcta a schopnosť tešiť sa z úspechu druhých.

Lukáš Ďuriančík

Lukáš Ďuriančík patrí medzi najúspešnejších mladých plavcov svojej vekovej kategórie na Slovensku. Zaujímavé pritom je, že ako malého ho viac lákal futbal. Rodičia ho však

priviedli k plávaniu a dnes hovorí, že by nemienil. V bazéne našiel šport, ktorému venuje veľkú časť svojho času a energie a ktorý mu prináša aj významné úspechy. Žiak ZŠ s MŠ Štefana Moyses a člen Plaveckého klubu Banská Bystrica sa v sezóne 2025/2026 zaradil medzi najlepších 12-ročných plavcov v histórii slovenského plávania. Je držiteľom slovenského rekordu v disciplíne 50 metrov voľným spôsobom, viacnásobným majstrom Slovenska a pravidelne patrí medzi najlepších na domácich vrcholných podujatiach. Jeho tréner na ňom oceňuje najmä cieľavedomosť, dôslednosť, pracovitosť a pokoru. Hoci veľkú časť týždňa trávia tréningy, nezabúda ani na školu a svoje povinnosti zvláda s rovnakou zodpovednosťou ako šport. Za jeho úspechmi nie sú žiadne skratky. Len množstvo odplávaných kilometrov, skoré rána, hodiny tréningov a chuť byť každý deň o niečo lepší ako včera. Aj vďaka tomu dnes patrí medzi mladé športové nádeje, ktoré robia dobré meno Banskej Bystrici.

B. Károlyová

Ján Seltenreich (1788 - 1864)

a banskobystrické mäsiarske remeslo

Mäsiarske cechy na území dnešného Slovenska vznikali už v 15. storočí. Až do svojho zániku v 19. storočí patrili medzi najbohatšie a najvplyvnejšie remeselné združenia v banských a slobodných kráľovských mestách Banská Bystrica, Kremnica, Banská Štiavnica, Bratislava a Košice. Do konca 18. storočia existovalo na Slovensku vyše 90 samostatných mäsiarskych cechov. V roku 1890 bolo v slovenských župách 2351 mäsiarskych a 1189 údenárskych dielní. V roku 1930 bolo 1896 mäsiarskych dielní, v ktorých pracovalo 3222 osôb. Mäsiari kupovali zvieratá na dobytčích trhoch, dobytok usmrcovali na mestskom bitúnku. Mesto tak mohlo v prípade potreby regulovať ceny mäsa a upravovať podmienky výkonu mäsiarstva. Mäsiarsku dielňu tvorila miestnosť na spracovanie mäsa, udiareň, predajňa a mimo dielne postavená drevená ľadovňa. Bola to obdoba chladničky, tvorili ju veľké bloky ľadu. Mäsiarske remeslo bolo zdrojom surovín aj pre iné cechy, napr. koží pre garbiarov a kožušnikov, alebo rohov pre hrebenárov.

Mäsiarske remeslo na území mesta

Vybudovanie mäsiarstiev bolo spočiatku v kompetencii mesta. V roku 1526 patrili mäsiari k najpočetnejším remeselníkom, v meste bolo evidovaných 20 mäsiarskych majstrov. Súkromné mäsiarstvá so stánkami a dielňami sa nachádzali v dnešnej Kapitulskej ulici, v roku 1551 nazývanej Fleischersteig – Mäsiarsky chodník, neskôr Grangasse – Hronská ulica, keďže ju v spodnej časti uzatvárala Hronská mestská brána s mäsiarskymi stánkami a dielňami. Pri Hrone bol situovaný aj mestský bitúnok. Významnú hospodársku funkciu plnil najmä počas trhov aj priestor námestia, kde dočasne umiestnené predajné mäsiarske krámy kritizoval aj kráľ Matej Korvín, ktorý sa 3. augusta 1481 sťažoval mestskej rade, že špatia krásu mesta. V roku 1734 mesto stánky na námestí zrušilo a povolilo ich len v bočných uliciach, i keď na voľnom priestranstve na hlavnom námestí sa obchodovalo naďalej aj s dobytkom. K povinnostiam mäsiarskeho cechu patrila aj obrana mesta. Mäsiarsky cech mal na starosti tzv. Mäsiarsku baštu pri dnešnom pamätníku SNP. Po zániku cechového zriadenia (1872) sa mäsiarstvo postupne stávalo individuálnou živnosťou, v meste vznikala sieť predajní s mäsom a údeninami. V 30. rokoch 20. storočia ich bolo v meste vyše dvadsať. K známym mäsiarom patrili v jednotlivých

storočiach: Ján Schremel, Ján Oberhauser, Štefan Fleischer, alebo Ondrej Fleischer (15. storočie); Žigmund Zoff, Juraj Miško, Ján Fleischhaker, Erhard Saltzer, Matej Horník, Peter Fleischer (16. storočie); Ján Knobloch, Krištof Knobloch st., Krištof Moslener, Pavol Sontag st. (17. storočie); Ján Sontag ml., Filip Wolfshoffer, Jonáš Scholtz, Michal Duban ml., Samuel Schultz, Matej Oberlander, Ján Grebl, Ján Taxner (18. storočie) a v 19. storočí Jozef Stróbl, Karol Stróbl, Ján Očenáš, Jakub Strelinger, Andrej Žiak, Juraj Gregor, Daniel Šlign, alebo Jozef Mihalko.

Artikuly banskobystrického mäsiarskeho cechu

Najstaršie artikuly banskobystrických cechov, ktoré pochádzajú z prvej polovice 15. storočia, patria mäsiarom. Rada mesta 15. marca 1443 s richtárom Jánom Perom spolu s prísažnými konfirmovali (potvrdili) na žiadosť 4 mäsiarskych majstrov artikuly cechu nemeckých mäsiarov (okolo roku 1425), ktoré rozšírili o 2 články. Pôvodné štatúty zhoreli pri požiaru v prvej polovici 15. storočia. Ani táto konfirmácia sa nezachovala v origináli, existuje iba v odpise zo 16. storočia. V meste pôsobili dva mäsiarske cechy – nemecký a slovenský, pričom nemecký získal oficiálne cechové artikuly 28. februára 1586, ktoré boli prepisom ich staršieho znenia. Artikuly obsahujú zaujímavé informácie z prostredia cechu. Píše sa v nich o. i.: Nikto okrem členov cechu nemá právo predávať mäso „od pondelka do pondelka“, to znamená mimo týždenných trhov v Banskej Bystrici. Kto sa prichytí pri porušovaní tohto ustanovenia, mäso sa mu zhabe a dá sa do špitála [...] Ak by niekto namiesto seba chcel postaviť za mäsiarsky pult sluhu, treba mu v tom zabrániť. Ak niekto donesie na trh zlé mäso, má sa mu zhabať a hodiť mačkám a psom [...] Tak isto u koho sa na trhu nájde teplé (neodležané) mäso, môže sa zhabať a dá sa do špitála. Nikto okrem mäsiarov nemá právo výseku na veľký dobytok; iba príslušníci šľachty, ak si ho kúpia, môžu si ho sami medzi sebou rozdeliť. Slováč nemôže vstúpiť do mäsiarskeho cechu. Ak je niekto predvolaný pred cechmajstra a obžalovaný z nezaplatených peňažných podlžností, má 14 dní na to, aby sa k dlhom priznal; čo neprizná, to rozsúdi mestská rada [...] Do cechu sa prijíma na základe písomného dobrozdania. Novo prijímaný člen daruje majstrom 2 pinty vína a 6 funtov vosku. Do cechu nemôže byť prijatý slobodný tovariš, len keď je už riadne zosobášený s pannou alebo vdovou podľa zvyklostí rímskej cirkvi.

Ján Seltenreich (1788 - 1864)

Seltenreich bolo historické pomenovanie zaniknutej nemeckej banickej osady patriacej pod spíšské mestečko Smolník (okr. Gelnica). V stredovekej nemčine to bola prezýv-

ka chudobného človeka s obmedzenými finančnými prostriedkami. Ako priezvisko sa k nám dostalo počas nemeckej kolonizácie, kedy na územie Uhorska prichádzali nemeckí remeselníci, baníci a obchodníci. Priezvisko Seltenreich bolo v minulosti pojmom aj v cechovom živote Radvane. Ako mäsiar sa v tunajších matrikách uvádza Andreas Seltenreich s manželkou Zuzanou Tichou a dcérami Katarinou (1798) a Zuzanou (1799). V evanjelickej rodine ďalšieho radvanského mäsiara Jána Seltenreicha a manželky Anny sa narodili traja synovia: 19. apríla 1788 budúci mäsiar Ján, po ňom Michal (1793) a Pavol (1797). Ján si 28. februára 1810 ako 23-ročný vzal v Banskej Bystrici za manželku 17-ročnú Máriu rodenú Kollár. Mešťanom Banskej Bystrice sa stal 2. januára 1811. V Radvani sa Seltenreichovcom narodili dve deti: dcéra Mária (1812) a syn Mikuláš (1814). V Banskej Bystrici prišli na svet ešte dvojčičky Ján Žigmund a Mária Dorota (1830). Rodina bývala na tzv. Dolnom predmestí – ulica Na Troskách č. 18, kde stáli dva domy a Ján Seltenreich ich dal stavebne prepojiť. Najprv v roku 1825 kúpil dom od Pavla Kollára a v roku 1842 druhý dom od Leopolda Pierla. Ján Seltenreich zomrel 14. decembra 1864 v Banskej Bystrici ako 76-ročný, pohreb sa konal 16. decembra.

Cechová truhlica s menom Jána Seltenreicha v zbierkach Stredoslovenského múzea

Cechová truhlica patrila k najdôležitejším právnym, rituálnym a finančným insígniam každého cechu. Bola symbolom morálnej, materiálnej a remeselníckej súdržnosti a najväčšou cennosťou. Uchovával ju cechmajster vo svojom dome. Cechová truhlica bývala bohato maľovaná, intarzovaná rezbami, cechovými znakmi alebo okovaná. V cechovej truhlici sa uchovávali artikuly, pečať cechu, kniha majstrov a učňov aj rôzne dokumenty a cechálie. V zbierkach Stredoslovenského múzea sa zachovala cechová truhlica banskobystrického mäsiarskeho cechu z tvrdého agátového dreva, má obdĺžnikový tvar (dĺžka 58 cm, výška 38 cm) a je zdobená intarziou. Na čelnej doske je intarzovaný symbol cechu – býčia hlava s dvoma prekríženými mäsiarskymi sekerami a mäsiarskymi nástrojmi, s vročením „ANNO 1832“ a menom „IOHANES SELTENREICH“. Truhlica bola vyrobená počas pôsobenia Jána Seltenreicha ako cechmajstra mäsiarov, keď mal 44 rokov. Truhlicu do vtedajšieho mestského múzea daroval mäsiar Ladislav Perczian, ktorý predmet pravdepodobne opatroval ako bývalú cechovú relikviu.

Filip Glocko, Stredoslovenské múzeum

Divadlo z Pasáže uviedlo novú inscenáciu Citotvory

Unikátne banskobystričné divadlo má za sebou premiéru hry, ktorá sa prihovára každému. Originálne bytosti, Citotvory, v nej prevedú diváka dobrodružnou cestou, ktorú nielen sleduje, ale aj prežíva.

Nová inscenácia sa venuje vnímaniu vlastného tela, emócií a signálov, ktoré nám telo vysiela. Tvorcovia sa prostredníctvom pohybu, hudby, výtvarného spracovania a obrazov snažia divákov pozvať k väčšej všímavosti voči sebe samým. Na javisku sa predstavilo dvanásť hercov a herečiek Divadla z Pasáže. Na vzniku inscenácie spolupracovali režiséri a dramaturgovia Anna Tomaštiková a Peter Vrťo, scénograf Ladislav Vojtuš a hudobníci Martin Novák, Matej Haász a Anna Tomaštiková. Inscenácia kladie dôraz na vizuálne rozprávanie. Scénograf vytvoril originálne bytosti – citotvory, ktorých telá priamo od-

zrkadľujú ich vnútornú charakteristiku. Každý tvar, pohyb, materiál, dokonca aj obmedzenie nesie fragment emócie, čím sa vizuál stáva aktívnou súčasťou príbehu. „Načúvanie telu sa deje vnímaním, teda pomocou našich zmyslov. Tak sme pripravovali materiál pre oči, uši a veríme, že aj pre nervovú sústavu. V spojení s hercami Divadla z Pasáže vzniká dobrodružná cesta, ktorú divák nepozoruje, ale prežíva,“ uviedla režisérka Anna Tomaštiková. Podľa režiséra Petra Vrťu je táto inscenácia ponorom do sveta emócií

– ich vnútorných farieb, pohybov a premenlivosti. Vede k načúvaniu tela, ktoré vysiela signály, a odhaľuje, že rôznorodé pocity sú prirodzenou súčasťou nášho vnútorného života. „Premiéra je pre nás vždy výnimočný okamih. Ďakujem všetkým divákovi, ktorí prišli a boli súčasťou prvého uvedenia. Zároveň ďakujem všetkým, ktorí podporili vznik tejto inscenácie cez platformu Donio alebo individuálnymi darmi. Verím, že Citotvory si nájdu cestu k mnohým ďalším ľuďom, ktorí budú ochotní na chvíľu spomaliť, vnímať a poznávať svoje pocity, čo je v dnešnej

Podľa režiséra je inscenácia ponorom do sveta emócií

uletenej dobe nesmierne dôležité“ doplnila umelecká šéfká Divadla z Pasáže Eva Ogurčáková. Divadlo z Pasáže pôsobí v Banskej Bystrici od roku 1995 a je prvým profesionálnym divadlom svojho druhu na Slovensku. V jeho súbore účinkujú herci s mentálnym postihnutím, ktorí spolu s tvorivým tímom pripravujú profesionálne divadelné predstavenia pre širokú verejnosť. Počas svojej existencie uviedlo viac ako tri desiatky inscenácií, absolvovalo vystúpenia doma i v zahraničí a za svoju umeleckú a spoločenskú činnosť získalo viaceré významné ocenenia.

B. Károlyová

Predstavenie má za sebou úspešnú premiéru

Fotografie: Divadlo z Pasáže

Banskobystrické kultúrne leto opäť zaplní ulice, parky aj námestia

Od polovice júna do polovice septembra ožije Banská Bystrica desiatkami kultúrnych podujatí pre všetky vekové kategórie. Koncerty, divadlá, výstavy, komentované prehliadky či programy pre rodiny s deťmi sa opäť presunú z tradičných sál aj do priestorov pod holým nebom.

Kultúrne leto otvoril 17. a 18. júna v Parku pod Pamätníkom SNP dernierový set predstavenia Majster a Margaréta v podaní Teatro Tatro. Veľkou udalosťou sú ďalej Dni mestskej kultúry, ktoré tento rok pripomínajú 500. výročie baníckeho povstania. Počas leta nebudú chýbať obľúbené Sídľiskové večerničky, Hudobný autobus, pouličné divadlá, divadelno-hudobný festival Mičinský pitvor, tvorivé aktivity pre deti či ďalšie kultúrne podujatia pripravované mestom a partnermi.

Jedným z vrcholov leta bude Park Session 25. júla v Parku pod Pamätníkom SNP. Multižánrové podujatie spojí hudbu, dizajn a komunitnú atmosféru. Hlavným hosťom večera bude skupina Fallgrapp, ktorá sa predstaví v plnej koncertnej zostave s audiovizuálnou šou. Súčasťou programu bude aj pop-up dizajn marketu Šiik.

Začiatok augusta bude patriť motoristickej nostalgii. Grand Retro Show prinesie na Námestie SNP prehliadku historických automobilov a motocyklov s posádkami v dobových kostýmoch. V polovici augusta sa uskutoční Slovenský deň kroja, ktorý ponúkne folklór, hudbu, tanec a prezentáciu tradičnej ľudovej kultúry. Súčasťou Kultúrneho leta bude aj spomienkové podujatie venované filmárovi Paľovi Bielikovi.

Tohtoročné Banskobystrické kultúrne leto vyvrcholí už tradične 368. Radvanským jarmokom, ktorého témou bude sklo a ručná sklárska výroba. Návštevníkov čakajú remeselníci, kultúrny program, tradičná atmosféra a množstvo sprievodných podujatí. Program Kultúrneho leta doplnia aj komentované prehliadky mesta a kostolov, podujatia v Robotníckom dome, koncerty, výstavy, literárne večery a ďalšie sprievodné aktivity. Toto je

len malá ochutnávka z bohatej ponuky podujatí, ktoré mesto počas leta pripravilo. Komplexnejšie informácie o programe na území mesta počas Banskobystrického kultúrneho leta bude možné nájsť v bulletine, ktorý mesto pripravuje v spolupráci s kultúrnymi subjektami a inštitúciami.

B. Károlyová

Banskobystrické kultúrne leto uzavrie tradičný Radvanský jarmok

Foto: N. Kulínský

Bronzová medaila pre Dominiku Medved'ovú z Európskeho šampionátu špeciálnych olympiád v triatlone

Členka Plaveckého oddielu UMB Banská Bystrica Dominika Medved'ová zaznamenala veľmi cenný úspech na 5. ročníku kontinentálneho šampionátu špeciálnych olympiád v triatlone ziskom bronzovej medaily.

V kategórii šprint triatlon žien (750 metrov plávania v otvorenej vode, 20 kilometrov cyklistiky a 5-kilometrový beh) zvíťazila fínska reprezentantka Anni Aaltová, za ňou skončila slovenská reprezentantka Lucia Talarčíková a trojicu žien v cieľi doplnila Dominika Medved'ová, ktorá súťaží s detskou mozgovou obrnou. Na štarte bolo 27 intelektuálne znevýhodnených športovcov z deviatich krajín sveta. Triatlonisti špeciálnych olympiád mali identické súťažné podmienky ako 2200 zdravých športovcov z viac ako 60 krajín, ktorí sa postavili na štart už 9. ročníka prestížneho medzinárodného triatlonového festivalu The Championship 2026, ktorý sa uskutočnil v olympijskom tréningovom centre X-Bionic sphere v Šamoríne. Toto podujatie patrí do globálneho seriálu Challenge Fa-

mily, ktorý každoročne priťahuje najlepších triatlonistov planéty a tisíce športových nadšencov. Dominiku teraz čakajú XII. Národné hry Špeciálnych olympiád Slovensko, ktoré sa uskutočnia 23. – 26. júna 2026 opäť v Ša-

moríne. Tieto preteky budú zároveň kvalifikáciou na Svetové hry Špeciálnych olympiád, ktoré bude hostiť Čile. „Náš plavecký oddiel vo svojich aktivitách podporoval a podporuje aj športovcov s telesným znevýhodnením.

Ján Ruml získal v roku 2008 v New Jersey štyri tituly juniorského Majstra sveta. Ďalšou reprezentantkou Slovenska bola aj Dominika Praženicová. Platnou členkou nášho kolektívu je v súčasnosti hendikepovaná športovkyňa Dominika Medved'ová, ktorá sa okrem bežných plaveckých súťaží zúčastňuje doma aj v zahraničí špeciálnych pretekoch. Z Para Swim Cup Prague priviezla bronzovú medailu,“ dopĺňa Milan Záborský, predseda Plaveckého oddielu UMB Banská Bystrica.

Plavecký oddiel UMB Banská Bystrica

Dominika súťažila v kategórii šprint triatlon žien

Foto: Plavecký oddiel UMB BB

Hokejbalové majstrovstvá sveta k nám prinesú špičkový mládežnícky šport

Banská Bystrica sa na začiatku leta stane centrom svetového mládežníckeho hokejbalu. Od 1. do 5. júla privíta Majstrovstvá sveta juniorov v kategóriách do 16 a 18 rokov, na ktorých sa predstavia najväčšie talenty tohto športu z viacerých krajín sveta.

Po Žiline a Poprade sa svetový šampionát presúva do srdca Slovenska, do banskobystrickej Tipsport arény. Na modernom hokejbalovom ihrisku budú mladí reprezentanti bojovať o cenné kovy a fanúšikovia budú môcť sledovať súboje krajín, ktoré patria k svetovej špičke. Najúspešnejšou krajinou v tejto kategórii je Kanada, ktorá získala šesť titulov. Trikrát triumfovali Česi a dvakrát Slováci. Práve pre slovenské tímy budú mať domáce majstrovstvá mimoriadny význam. V oboch vekových kategóriách chcú naviazať na úspešnú históriu slovenského hokejbalu. „Nie každý mladý športovec dostane možnosť obliecť si reprezentačný dres a zahrať si na majstrovstvách sveta pred domácimi fanúšikmi. Práve tieto okamihy formujú budúce hokejbalové osobnosti, učia mladých ľudí zodpovednosti, tímovej spolupráci a ukazujú im, že tvrdá práca a odhodlanie prinášajú výsledky,“ hovorí prezident Slovenskej hokejbalovej únie (SHbÚ) Miroslav Dragun. „Každá sloven-

ská reprezentácia, bez ohľadu na kategóriu, musí mať tie najvyššie ciele. Už len z úcty k tradícii a úspechom nášho športu na medzinárodnej scéne. Náš tím tak nebude výnimkou,“ dopĺňa ho predseda komisie mládeže a súčasný generálny sekretár SHbÚ Ondrej Buday. Šampionát je tiež dobrou správou pre cestovný ruch v regióne a očakáva sa, že do Banskej Bystrice zavítajú nielen fanúšikovia z regiónu, ale aj návštevníci zo zahraničia. Súčasťou podujatia budú profesionálne livestreamy, bohatý sprievodný program a aktívne zapojenie miestnej komunity i škôl. Návštevníci sa môžu tešiť na fanúšikovskú zónu či

občerstvenie priamo v areáli. Dejisko šampionátu víta aj mesto Banská Bystrica, ktoré v posledných rokoch investovalo do rozvoja športovej infraštruktúry vrátane moderného hokejbalového ihriska. „Teší ma, že dejiskom Majstrovstiev sveta v hokejbale v mládežníckych kategóriách bude tento rok práve naše mesto. Banskú Bystricu reprezentuje na domácich aj zahraničných súťažiach silná komunita hokejbalistov a hokejbalistiek rôznych vekových skupín. V uplynulom období sa nám podarilo vybudovať a otvoriť moderné hokejbalové ihrisko, kde môžu realizovať svoje aktivity. Zo strany mesta chceme naďalej podporovať rozvoj tohto športu a jeho popularitu. Zároveň plánujeme rekonštrukcie a budovanie ďalšej športovej infraštruktúry, aby sme podmienky pre hokejbal neustále zlepšovali,“ dopĺňa priamator Ján Nosko.

B. Károlyová

Ilustračné foto

Foto: pixabay.com

Sídliškove večernícky

júl /
august

5.7.2026 / nedeľa / 17:00

Divadlo Oskar: Cisárove nové šaty

Divadelná kaviareň Emily, Bernolákova 8
Radvaň

12.7.2026 / nedeľa / 17:00

Divadlo Trieska: Dobrý deň, pán Vlk!

Futbalové ihrisko
Uľanka

19.7.2026 / nedeľa / 17:00

Divadlo Gasparego: Jean Favoritka

Pri MŠ Kremnička

25.7.2026 / sobota / 16:00

Harry Teater: Priadka a kráľ

Multifunkčné ihrisko Rudohorská
sídliisko Sásová

2.8.2026 / nedeľa / 17:00

Divadlo ZÁBaVKA: Smiech je najlepší liek

Futbalové ihrisko
Jakub

9.8.2026 / nedeľa / 17:00

Divadlo Trieska: Tri šikovné rypáky

Detské ihrisko
Podlavice

16.8.2026 / nedeľa / 17:00

Teátro Neline: Danká a Janka

ECAV Šalková

23.8.2026 / nedeľa / 17:00

Theatre Fortissimo: Kufriček

Pri ZŠ na Moskovskej ulici
Fončorda

www.banskabystrica.sk
Zmena programu vyhradená.

**RADNIČNÉ
NOVINY**

MESTA BANSKÁ BYSTRICA

Vydáva: Mesto Banská Bystrica, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica, E-mail: radnicnenoviny@banskabystrica.sk, Tel.: 048/4330 107, Príprava textov a grafiky: Bc. Barbara Károlyová, Mgr. Zdenka Marhefková, PhD., Layout: Mgr. Tomáš Pastorok, Grafická úprava: Denisa Fazekašová, Tlač: Polygrafické centrum, s.r.o., Tomášikova 26, 82101 Bratislava, Distribútor: Do každej bytovej schránky, Slovenská pošta, a.s., Vychádza v náklade: 34 600 výtlačkov, Periodicita: mesačník, On-line verzia: www.banskabystrica.sk, Evidenčné číslo: EV 2943/09, IČO vydavateľa: 00313271, ISSN 1339-9837, Nepredajné! Nevyžiadané rukopisy nevraciamy. Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu textov vrátane krátenia. Vydané: jún 2025.